تبیین اعتیاد به اینترنت براساس ابعاد باورهای فراشناختی و امنیت هیجانی در نوجوانان دختر

◈ دکتر یوسف خیری[۱] ◈ صبا کلاهی‌حامد[۲] ◈ ملیحه پورعلی‌وکیلی میاندوآب[۳] ◈ دکتر بهزاد شالچی[۴]

چکیده: **با توجه به آثار مخرب و رو به رشد اعتیاد به اینترنت در جوامع امروزی، پژوهش حاضر با هدف بررسی ارتباط باورهای فراشناختی و امنیت هیجانی با اعتیاد به اینترنت در نوجوانان دختر انجام گرفته است. روش تحقیق در این پژوهش توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش، دانش‌آموزان دختر دورهٔ متوسطه دوم شهر تبریز در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ بودند که از میان آنان ۲۵۲ نفر به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند و پرسشنامه اصلاح شده فراشناخت برای نوجوانان (MCQ-A)، ابزار تعلق و امنیت هیجانی (BEST) و پرسشنامه اعتیاد به اینترنت یانگ(IAT) را تکمیل کردند. بر اساس ضرایب همبستگی پیرسون، میان نمره کل فراشناخت و دو زیرمقیاس آن یعنی باورهایی درمورد غیر قابل کنترل بودن و خطرناک بودن، و باورهایی در مورد کفایت شناختی با اعتیاد به اینترنت رابطهٔ معنادار و مثبت ($p<۰/۰۱$) و میان نمره کل امنیت هیجانی و دو زیرمقیاس آن یعنی ایمنی و تعلق ($p<۰/۰۱$) رابطه معنادار و منفی وجود دارد. نتایج تحلیل رگرسیون نیز نشان داد که باورهایی در مورد غیرقابل‌کنترل بودن و خطرناک بودن، می‌تواند اعتیاد به اینترنت را به‌صورت معنادار و مثبت و ایمنی به‌صورت معنادار و منفی تبیین و پیش‌بینی کنند. با توجه به نتایج پژوهش و به منظور کاهش گرایش نوجوانان به استفاده از اینترنت می‌توان به تغییر باورهای فراشناختی مختل و آموزش کارکردهای اصلی خانواده و آثار آن بر ایمنی هیجانی نوجوانان مبادرت ورزید.**

کلید واژگان: **فراشناخت، امنیت هیجانی، اعتیاد به اینترنت، نوجوانان دختر**

◉ تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۶/۲ ◉ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱/۱۵

۱. دانشیار مرکز توسعه پژوهشهای بین رشته‌ای معارف اسلامی و علوم سلامت، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران.
E-mail: Yousof.khairy@gmail.com

۲. دانش آموخته کارشناسی ارشد روانشناسی، گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران.
E-mail: sabakolahi@gmail.com

۳. دانشجوی دکتری تخصصی روانشناسی، گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران.
E-mail: maliheporali@gmail.com

۴. **نویسنده مسئول:** دانشیار مرکز تحقیقات روانپزشکی و علوم رفتاری، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران.
E-mail: Shalchi.b@tbzmed.ac.ir

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-12]

مقدمه

اینترنت یکی از نوآوریهای مهم و با ارزش قرن بیستم (گو[1]،۲۰۱۲) و همچنین یکی از تأثیرگذارترین اشـــکال رسانه‌های جمعی است که سبب تغییرات اساسی در رفتار افرادی شده است که زمان زیادی را از طریق آن صرف مطالعه، یادگیری، برقراری رابطه برخط (آنلاین) و سرگرمی می‌کنند (لی[2] و همکاران، ۲۰۱۵؛ والاس[3]،۲۰۱۴). پژوهشـــها نشـــان می‌دهند که امروزه شمار بســـیاری از کودکان و نوجوانان از اینترنت اســـتفاده می‌کنند. نوجوانان از اینترنت برای برقراری ارتباط، آموزش و ســـرگرمی (اسدزاده و همکاران،۲۰۲۲؛ اســـدزاده و همکاران،۲۰۲۴؛ کســـل[4] و همکاران،۲۰۲۱) بهـــره می‌گیرند. در حالی‌که بیشتر آنها بدون مشکل قابل‌توجهی از اینترنت استفاده می‌کنند، برخی دیگر روشهای ناکارآمد استفاده از آن را گزارش می‌کنند (دورکی[5] و همکاران،۲۰۱۲). کاربرانی که به‌صورت ناکارآمد از اینترنت استفاده می‌کنند، الگوی اعتیاد مانند استفاده از اینترنت را نشان می‌دهند (لام و پنگ[6]،۲۰۱۰). اعتیاد به اینترنت شبیه اختلال کنترل تکانه است که به‌صورت اشتغال ذهنی مفرط و کنترل‌نشده و تمایلات یا رفتارهایی در زمینه استفاده از اینترنت مشخص می‌شود و به اختلال یا ناراحتی می‌انجامد (شالچی و کلاهی‌حامد، ۱۳۹۷). مفهوم اعتیاد به اینترنت را که از رفتارهای اعتیادی به‌شمار می‌رود، نخستین بار پژوهشگرانی چون کیمبرلـــی یانگ[7] (۱۹۹۸) به‌کار برده‌اند و به معنای اســـتفاده از اینترنت بیش‌از بیست ســـاعت در طول هفته اســـت. شایان ذکر اســـت که نوجوانان به دلیل ساختار فکری خاص، یکی از بحرانی‌ترین مراحل زندگی را می‌گذرانند (شـــالچی و همکاران، ۱۳۹۶) و بـــه ویژگیهای خاص جهان و پدیده‌هایی که بالقوه خطرناک هســـتند تمایل زیادی نشـــان می‌دهند (قائمی و همکاران، ۲۰۲۴)، از این‌رو بیشتر در معرض آسیبهای ناشی از اعتیاد به اینترنت قرار دارند. عوامل گوناگون در اعتیاد به اینترنت نقش دارند که در این میان تأثیر عوامل شـــناختی را در تظاهر رفتارهای عادتی نمی‌توان نادیده گرفت. یکی از این متغیرهای شناختی، باورهای فراشناختی مختل است.

فراشـــناخت به دانش افراد در مورد فرایندهای شـــناختی خود اشاره دارد و شامل راهبردهایی مثل ارزیابی، نظارت و کنترل شناختی می‌شود که افراد برای کنترل هدف و فعالیتهای شناختی و اطمینان از برآورده شدن آنها به‌کارمی‌برند (فلاول[8]، ۱۹۷۹؛ به‌نقل از ریوم[9] و همکاران،۲۰۱۷). اکثر نظریه‌پردازان بین دو جنبه فراشـــناخت تمایز قائل شده‌اند: دانش فراشـــناختی که عبارت است‌از اطلاعاتی که افراد

1. Gu
2. Lee
3. Wallace
4. Casale
5. Durkee
6. Lam & Peng
7. Kimberly Young
8. Flavell
9. Ryum

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-12]

در مورد شـــناخت خود درباره عوامل و راهبردهای یادگیری مرتبط با تکلیف دارند و تنظیم فراشناختی که به انواع اعمال اجرایی مانند توجه، بازبینی، برنامه‌ریزی و شناســـایی خطاها در عملکرد اشاره دارد و بر فعالیتهای شناختی اثر می‌گذارد. یکی از رویکردهایی که در اختلالات روانی از جمله اعتیاد نقش دارد، مدل فراشناختی ولز است (ولز و کارت رایت - هاتون[1]، ۲۰۰۴؛ شالچی و پرنیان خوی، ۲۰۱۹). فراشناخت در آماده‌ســـازی افراد برای رشد الگوهای پاسخ به افکار و حالات درونی نقش اساسی دارد. این الگوهای پاســـخ می‌تواند شامل توجه شـــدید معطوف به خود، الگوهای تفکر جایگزین، اجتناب، فرونشانی فکر و رفتارهای ناسازگار باشد که اعتیاد به اینترنت نیز می‌تواند یکی از این رفتارهای ناسازگارانه باشد که افراد برای مقابله با هیجانهای منفی خـود بـه‌کـار می‌برند (ظفرپناهی،۱۳۸۹). دیویس[2](۲۰۰۱) در مطالعـه‌ای براساس الگوی شناخت درمانی بـــک، نقـش بـالقوه شـناخت را در رشـد و تـداوم اسـتفاده آسـیب‌زا از اینترنـت روشـن سـاخته است (به نقل از ظفرپناهی، ۱۳۸۹). پژوهشهای جدیـدتر به مسیری دیگر از مطالعات نظری گام نهاده‌اند کـه بـر نقش هسته‌ای فراشناخت در رشد و بقای اخـتلالات روانی تأکید دارند. در مدل فراشـــناختی، کنترل توجه و تنظیم تفکر بیـــش از حد مانند نگرانی، مهم‌ترین عاملهای آسیب‌شناسی است و این فرایندها به‌طور مستقیم با باورهای فراشناختی مختل مرتبط می‌شوند (ولز و متیوز، ۱۹۹۶؛ به نقل از نوردال و ولز[3]، ۲۰۱۷). نتایج تحقیقات نیز نشان می‌دهند که افراد مبتلا به اعتیاد اینترنت باورهای فراشـــناختی مختلی دارند (محمدخانی و ظفرپناهی،۱۳۹۰؛ بیدی و همکاران،۲۰۱۲؛ مســـگرانی و همکاران، ۲۰۱۳؛ مصلی‌نژاد و قبادی‌فر، ۲۰۱۳؛ نوری‌پور و همکاران، ۲۰۲۳). این باورهای فراشـــناختی در چنین افرادی مهارتهای مقابله‌ای را تضعیف می‌کنند و ســـبب استفاده از راهبردهای مقابله‌ای غیر مفید و ناســـازگار می‌شـــوند که در پی آن باورهای غیرمنطقی و رفتارهای ناکارآمد شکل می‌گیرند و این یک علت مبنایی و کافی برای مشـــکلات اســـتفاده از اینترنت است و باعث می‌شود فرد نگاهی مثبت و ابزاری به اینترنت داشته باشد که این امر زمینه‌ساز گرایش به استفاده مفرط از اینترنت و اعتیاد به آن می‌شود (عبدل‌پور و همکاران، ۱۳۹۸). همچنین نتایج پژوهش کازلی[4] و همکاران (۲۰۲۱) نشـــان داده که فراشناختهای منفی با بازی برخط مشکل‌ســـاز و اعتیاد به اینترنت مرتبط است. کازلی و همـــکاران (۲۰۲۱) در پژوهش خود خاطر نشـــان کردند که عدم وجـــود مطالعات طولی مانع از ارائه پاسخهای قطعی در مورد نقش فراشناختها در اعتیادهای فناورانه است، اما مداخلاتی که فراشناختها را هدف قرار می‌دهند، می‌توانند برای افرادی که اعتیادهای فناورانه دارند مفید باشد. یافته‌های بالیکچی[5] و همکاران (۲۰۲۰) نشان داده که باورهای فراشناختی ناکارآمد مرتبط بااستفاده مشکل‌ساز شبکه‌های

1. Wells & Cartwright-Hatton
2. Davies
3. Nordahl & Wells
4. Caselli
5. Balıkçı

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-12]

اجتماعی در میان بزرگسالان جوان است. یافته‌های اونال آیدین[1] و همکاران (۲۰۲۰) نشان داده که فرایندهای شناختی ناسازگار با استفاده مشکل‌ساز شبکه‌های اجتماعی میان نوجوانان دارای علائم بلوغ دیررس مرتبط‌اند. هامونیر و وارسکون[2](۲۰۱۸) نشان دادند که فراشناختهای عمومی (به عنوان مثال، باورهای مثبت در مورد نگرانی و باورهای منفی در مورد افکار مربوط به غیرقابل‌کنترل بودن و خطر) با اعتیاد به اینترنت و بازیهای برخط مشکل‌ساز مرتبط‌اند.

بر اساس نتایج پژوهشها، نگرش والدین، روابط خانوادگی و انسجام خانواده با اعتیاد به اینترنت رابطه منفی دارد (کو[3] و همکاران، ۲۰۰۷؛ پارک[4] و همکاران، ۲۰۰۸). به نظر می‌رسد خانواده‌هایی که کارکرد مناسب دارند شرایط و محیطی امن را برای فرزندان فراهم می‌سازند. در این راستا دیویس و کامینگز[5] (۱۹۹۴، به نقل از بروک و کاچانسکا[6]، ۲۰۱۶) در نظریه امنیت هیجانی، ضمن پذیرش اصول نظریه نظامهای خانواده و نظریه دلبستگی بالبی (۱۹۶۹)، بر نیاز کودک برای حفظ احساس ایمنی در رابطه میان کودک و والدین تأکید می‌کنند و ایمنی را نیازی در سایر بافتهای خانواده ازجمله در رابطه میان والدین در نظر می‌گیرند. در این نظریه متغیر امنیت هیجانی به عنوان متغیر واسطه‌ای میان تعارض والدین و تأثیر خانواده بر مشکلات رفتاری فرزندان مطرح می‌شود. به اعتقاد دیویس و کامینگز امنیت هیجانی عبارت است از ارزیابی ایمن، مثبت و پایدار کودکان از روابط خانواده در صورت بروز هرگونه رویداد استرس‌زا مانند تعارض زناشویی و کشمکشهای خانوادگی. در این نظریه با افزایش تعارضات والدین و مشکلاتشان با فرزند، امنیت هیجانی وی کاهش می‌یابد و از این طریق مشکلات انطباقی فرد تحت‌تأثیر قرار می‌گیرد (کامینگز و دیویس، ۲۰۱۰). بر اساس این نظریه هنگامی‌که احساس ایمنی در نتیجه مشکلات با والدین و خانواده از دست می‌رود، تلاش برای بازگشت امنیت هیجانی در بلندمدت سبب ناسازگاری و ایجاد مشکلات و اختلالات درونی یا مشکلات بیرونی در کودک و نوجوان می‌شود (کامینگز و همکاران، ۲۰۰۹). این اختلالات می‌توانند جنبه‌های گوناگون زندگی نوجوانان و خانواده‌های آنان را تحت‌تأثیر قرار دهند و تا بزرگسالی ادامه یابند (آذرمهر و همکاران، ۲۰۲۰). در چنین خانواده‌های نامنسجمی که سازش‌پذیری پایینی دارند، روابط بر اساس تعامل و رفتارهای سالم بنا نمی‌شود، کودک و نوجوان در مواقع مشکلات مورد حمایت قرار نمی‌گیرند و احساس طردشدگی بیشتری می‌کند. بنابراین فرد، خانواده خود را ناامن تصور می‌کند و با توجه به نظریه امنیت هیجانی احساس خطر بیشتری می‌نماید (رستمی و همکاران، ۲۰۰۹). در چنین شرایطی به نظر می‌رسد که خلأ عاطفی و عدم احساس ایمنی نوجوان سبب جست‌وجوی عاطفه و امنیت در محیطهای مجازی می‌شود. در این راستا مطالعات نشان داده که میان

1. Ünal-Aydın
2. Hamonniere & Varescon
3. Ko
4. Park
5. Cummings
6. Brock & Kochanska

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-12]

خلأهای عاطفی در محیط خانواده و گرایش به چت‌رومها، رابطه وجود دارد چراکه موقعیتهای استرس‌زای خانوادگی می‌تواند هیجانهای منفی مثل عزت‌نفس پایین، احساس حقارت و خشم سرکوب‌شده را در نوجوانان ایجاد کند. از آنجایی که اینترنت موقعیتی فراهم می‌کند تا افراد حمایت اجتماعی را به‌دست آورند، نوجوانان انرژی‌شان را تغییر جهت داده و بر اینترنت متمرکز می‌شوند، بنابراین نوجوانان به ارتباط سطحی و امن در فضای سایبری روی می‌آورند. آنها به‌طور منظم به قطع تماس با محیط اجتماعی خود تمایل نشان می‌دهند و با محدود ساختن تماس و تعامل با اعضای خانواده و دوستان، زمان بیشتری را به استفاده از اینترنت اختصاص می‌دهند. بنابراین از فضای سایبری به‌مثابه راهی برای فرار از رویدادها و خاطرات ناخوشایند استفاده می‌کنند تا هیجان منفی خود را مدیریت کنند (گو، ۲۰۱۲).

در زمینهٔ امنیت هیجانی و اعتیاد به اینترنت پیشینهٔ کافی در دسترس نبود، اما پژوهشهایی با موضوعات مشابه و نزدیک صورت گرفته بود. نتایج پژوهش وانگ[1] و همکاران (۲۰۲۴) نشان داده است که محیط خانواده و مسائل رفتار عاطفی نوجوانان رابطه غیرمستقیمی در رابطه میان اضطراب والدین و اعتیاد به اینترنت دارند. میلوسلاوسکا[2] و همکاران (۲۰۲۳) ادعا کرده‌اند که در گروه نوجوانان دارای رفتار اعتیادی به اینترنت، با افزایش شدت موانع عاطفی در ارتباطات میان - فردی، نشانه‌هایی از اعتیاد به اینترنت مانند «ناتوانی در کنترل هیجانات»، «علائم اجباری»، «علائم ترک»، «بیان ناکافی عواطف»، «غلبه احساسات منفی» و «عدم تمایل به نزدیک شدن به افراد» تشدید می‌شود. تجزیه و تحلیل میانجیگری در پژوهش فو[3] و همکاران (۲۰۲۲) نشان داده است که ثبات عاطفی رابطه میان اعتیاد به اینترنت و پریشانی هیجانی را واسطه می‌کند. در نتیجه افرادی که از ثبات هیجانی بالاتری برخوردارند، به دلیل کم بسامد بودن پریشانی هیجانی، اعتیاد به اینترنت کمتری را بروز می‌دهند. براساس تئوری امنیت هیجانی و مدل دیاتز - استرس، نتایج مطالعه ژو[4] و همکاران (۲۰۱۷) نشان داده است که ناامنی عاطفی رابطه میان تعارض میان والدین و اعتیاد به اینترنت نوجوانان را واسطه می‌کند.

ارتباط اعتیاد به اینترنت با باورهای فراشناختی و متغیرهای مرتبط با امنیت هیجانی در پژوهشهای پیشین اثبات شده است. با این همه در اکثر این پژوهشها معتادان هر دو جنس در نظر گرفته شده‌اند و پژوهش مستندی در زمینهٔ بررسی وضعیت کاربران معتاد مؤنث به‌دست نیامده است. با توجه به اینکه در سالهای اخیر در کشور ما دختران به علم‌آموزی و نیز استفاده از فناوری گرایش بسیار نشان داده‌اند، اعتیاد به اینترنت می‌تواند به‌مثابه یک آسیب بالقوه برای آنان مطرح باشد. با توجه به مطالب گفته شده در این پژوهش سعی شده است که رابطه میان فراشناخت و امنیت هیجانی با اعتیاد به اینترنت در میان نوجوانان بررسی شود که آیا رابطه‌ای میان آنها وجود دارد؟

1. Wang
2. Myloslavska
3. Fu
4. Zhou

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-12]

روش تحقیق

روش تحقیق در این پژوهش توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه دوم شهر تبریز در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ بودند که از میان آنان ۲۵۲ نفر به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. شیوه انتخاب نمونه به این صورت بود که از میان نواحی پنجگانه آموزش و پرورش تبریز، نواحی یک و سه به‌صورت تصادفی انتخاب شدند و از این دو ناحیه چهار مدرسه و از هر مدرسه سه کلاس انتخاب و پرسشنامه‌ها میان دانش‌آموزان توزیع شدند. برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه‌های زیر استفاده شده است:

۱. پرسشنامه اصلاح شده فراشناخت برای نوجوانان (MCQ-A)[1]: این آزمون یک پرسشنامه ۳۰ سؤالی است که به منظور سنجش ابعاد باورهای فراشناختی در نوجوانان توسط کارت رایت - هاتون و همکاران(۲۰۰۴) ساخته شده است. MCQ-A از روی فرم ۳۰ سؤالی بزرگسالان اصلاح شده است که خود این پرسشنامه از روی نسخه اصلی ۶۵ سؤالی فراشناخت به‌دست آمده است. این آزمون پنج خرده‌مقیاس از باورهای مرتبط با فکر کردن و فرایند افکار (۱. باورهای مثبت در مورد نگرانی؛ ۲. باورهایی در مورد غیرقابل کنترل بودن و خطرناک بودن؛ ۳. باورهایی در مورد کفایت شناختی؛ ۴. باورهای منفی کلی شامل مسئولیت‌پذیری، خرافات و تنبیه و ۵ . خودآگاهی شناختی) را اندازه می‌گیرد. از افراد خواسته می‌شود میزان موافقت خود را با هر آیتم روی یک مقیاس چهار درجه‌ای از «موافق نیستم =۱» تا «کاملاً موافقم=۴»، گزارش دهند. کارت رایت - هاتون و همکاران (۲۰۰۴) ضریب آلفای کرونباخ را برای عامل کلی ۰/۹۱ و برای خرده‌مقیاس‌ها در دامنه ۰/۶۶ تا ۰/۸۸ ذکر کرده‌اند. در پژوهش خرم‌دل و همکاران(۱۳۹۱) نتایج تحلیل پایایی همسانی درونی، ضریب آلفا را برای عامل کلی ۰/۷۹ و برای خرده‌مقیاسهای آن در دامنه ۰/۷۰ تا ۰/۷۷ نشان داده است.

۲. ابزار تعلق و امنیت هیجانی(BEST)[2]: این پرسشنامه را در سال ۲۰۰۷ خدمات خانواده کیسی[3] در ایالات متحده آمریکا به منظور ارزیابی امنیت هیجانی در نوجوانان ساخته است. پرسشنامه شامل ۲۵ ماده و دو عامل است که روی عامل اول (ایمنی) ۱۳ ماده و روی عامل دوم (تعلق) ۱۲ ماده قرار گرفته است. از میان ۲۵ سؤال ۲۲ سؤال را همه آزمودنیها و ۳ سؤال را آزمودنیهایی پاسخ می‌دهند که خواهر یا برادر دارند. مقیاس ارزیابی به شیوه لیکرت است و از کاملاً موافقم (۱) تا کاملاً مخالفم (۵) دامنه دارد. در این پرسشنامه هرچه نمره آزمودنی بالاتر باشد نشانگر ناامنی هیجانی بیشتر نوجوان است. این مقیاس را در ایران شادایی و همکاران (۱۳۹۴) هنجاریابی کرده‌اند و آلفای کرونباخ ۰/۸۷ برای ۲۲ گویه و ۰/۸۹ برای ۲۵ گویه به‌دست آمده است.

1. Meta-Cognitions Questionnaire – Adolescent Version
2. Belonging and Emotional Security Tool (BEST)
3. Casey Family Services

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-12]

همچنین بار عاملی پرسشـــنامه برای همهٔ آزمودنیها بیشتر از ۰/۲ بود که از نظر آماری معنادار و گویای آن است که این پرسشنامه سطح بسیار خوبی از همسانی درونی و پایایی را دارد.

۳. پرسشنامه اعتیاد به اینترنت یانگ(IAT): این پرسشنامه را در سال ۱۹۹۸ یانگ در ۲۰ عبارت طراحـــی و با اســـتفاده از مقیاس پنج‌گزینه‌ای لیکرت (به‌ندرت = ۱، گاهـــی اوقات = ۲، اغلب = ۳، بیشـــتر اوقات = ۴ و همیشه = ۵) ارزیابی کرده اســـت. حداقل نمره کسب شده از این مقیاس ۲۰ و حداکثر نمره ۱۰۰ اســـت که نمره ۳۹-۲۰ کاربر طبیعی، نمره ۶۹-۴۰ کاربر اعتیاد به اینترنت خفیف و نمره ۱۰۰-۷۰ کاربر اعتیاد به اینترنت شدید تفسیر می‌شود. این پرسشنامه استاندارد است و روایی و پایایی آن در مطالعات یانگ با آلفای کرونباخ ۰/۹۰ گزارش شده است. نسخه فارسی این مقیاس در ایران نیز مورداستفاده قرار گرفته و قاسم‌زاده و همکاران (۲۰۰۷) روایی و پایایی آن را با آلفای کرونباخ ۰/۸۸ تأیید کرده‌اند. ناســـتی‌زاده (۱۳۸۸) نیز پایایی این پرسشنامه را براساس ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۱ گزارش کرده اســـت. همچنین علوی و همکاران(۲۰۱۰) به بررســـی ویژگیهای روانسنجی این پرسشنامه پرداخته و نشان داده‌اند که روایی همگرای آن ۰/۵۰، پایایی از طریق بازآزمایی r= ۰/۸۲، همسانی درونی α= ۰/۸۸ و اعتبار درونی (تنصیف) r= ۰/۷۲ به‌دست آمده است که پذیرفتنی بود. همچنین حساسیت[1] این آزمون ۰/۸۰ و ویژگی[2] آن ۰/۷۸ بود.

یافته‌ها

میانگین، انحراف اســـتاندارد و ماتریس همبستگی متغیرهای فراشناخت و امنیت هیجانی با اعتیاد به اینترنت در جدول شماره یک آمده است.

جدول ۱. میانگین، انحراف استاندارد و ماتریس همبستگی متغیرهای فراشناخت و امنیت هیجانی با اعتیاد به اینترنت

	متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
۱.	باورهای مثبت در مورد نگرانی	–							
۲.	باورهایی در مورد غیر قابل کنترل بودن	۰/۱۳*	–						
۳.	باورهایی در مورد کفایت شناختی	۰/۱۸**	۰/۳۷**	–					
۴.	باورهای منفی کلی	۰/۲۲**	۰/۴۷**	۰/۲۹**	–				
۵.	خودآگاهی شناختی	۰/۰۹	۰/۰۸	-۰/۱۸**	۰/۱۴*	–			
۶.	تعلق	۰/۰۳	۰/۱۶*	۰/۲۳**	۰/۱۱	-۰/۱۰	–		

1. Sensitivity
2. Specificity

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-12]

جدول ۱. (ادامه)

	متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
۷.	ایمنی	۰/۱۰	۰/۱۷**	۰/۲۹**	۰/۱۷**	-۰/۱۲*	۰/۷۱**	-	
۸.	اعتیاد به اینترنت	۰/۰۹	۰/۲۵**	۰/۱۸**	۰/۰۵	-۰/۱۰	۰/۲۸**	۰/۳۴**	-
	میانگین	۱/۹۸	۲/۵۱	۱/۸۷	۲/۳۵	۲/۷۴	۱/۸۵	۱/۶۲	۲/۰۵
	انحراف استاندارد	۰/۶۷	۰/۶۸	۰/۶۲	۰/۷۴	۰/۵۷	۰/۵۴	۰/۷۱	۰/۸۱

*P< ۰/۰۵ **P< ۰/۰۱

براســـاس نتایج جدول شماره ۱ از میان پنج خرده‌مقیاس فراشناخت صرفاً دو زیرمقیاس آن یعنی باورهایـــی در مورد غیر قابل کنترل بودن و خطرناک بـــودن (p<۰/۰۱، r =۰/۲۵) و باورهایی در مورد کفایت شناختی (p<۰/۰۱، r =۰/۱۸) با اعتیاد به اینترنت رابطه معنادار و مثبت دارند. همچنین نتایج جدول فوق نشـــان می‌دهد که هر دو خرده‌مقیاس امنیت هیجانی یعنی ایمنی (p<۰/۰۱، r =۰/۳۴) و تعلق (p<۰/۰۱، r =۰/۲۸) با اعتیاد به اینترنت رابطه معنادار و مثبت دارند.

نتایج تحلیل رگرســـیون چندگانه برای پیش‌بینی میزان اعتیاد به اینترنت براساس ابعاد فراشناخت در جدول شماره ۲ آمده است.

جدول ۲. خلاصه نتایج تحلیل رگرسیون با روش همزمان برای پیش بینی میزان اعتیاد به اینترنت براساس ابعاد فراشناخت

مدل	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	P value	R^2	R	خطای استاندارد
رگرسیون	۶۳۵۸/۳۵	۵	۱۲۷۱/۶۷۲	۵/۲۵۷	۰/۰۰۰	۰/۰۹	۰/۳۱	۱۵/۵۵۲۵
باقیمانده	۵۹۵۰۲/۶۰	۲۴۶	۲۴۱/۸۸۱					

مدل	ضرایب غیر استاندارد		ضرایب استاندارد	T value	P value
	مقدار B	خطای استاندارد	β		
مقدار ثابت	۳۱/۲۶	۶/۶۷	–	۴/۶۸	۰/۰۰۰
باورهای مثبت در مورد نگرانی	۰/۳۱	۰/۲۵	۰/۰۷	۱/۲۵	۰/۲۱
باورهایی در مورد غیرقابل کنترل بودن و خطرناک بودن	۱/۳۲	۰/۳۴	۰/۲۷	۳/۸۶	۰/۰۰۰
باورهایی در مورد کفایت شناختی	۰/۳۰	۰/۲۹	۰/۰۷	۱/۰۳	۰/۳۰
باورهای منفی کلی	-۰/۵۸	۰/۳۸	-/۱۰	-۱/۵۱	۰/۱۳
خودآگاهی شناختی	-۰/۵۱	۰/۳۰	-۰/۱۰	-۱/۶۹	۰/۰۹

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-12]

نتایج جدول شماره ۲ نشان می‌دهد که آزمون تحلیل واریانس معنادار است ($F=۵/۲۵۷$ و $P<۰/۰۰۰۱$) و ابعاد فراشناخت با ضریب همبستگی چندگانه ۰/۳۱ توانستند تا حدود ۰/۰۹ تغییرات مربوط به اعتیاد به اینترنت را تبیین و پیش‌بینی کنند. ضرایب رگرسیون محاسبه شده نیز نشان می‌دهد که بعد باورهایی در مورد غیر قابل کنترل بودن و خطرناک بودن ($\beta=۰/۲۷$ ، $t=۳/۸۶$) می‌تواند تغییرات اعتیاد به اینترنت را به‌صورت معنادار و مثبت تبیین و پیش‌بینی کند.

نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی میزان اعتیاد به اینترنت براساس ابعاد امنیت هیجانی در جدول شماره ۳ آمده است.

جدول ۳. خلاصه نتایج تحلیل رگرسیون با روش همزمان برای پیش بینی میزان اعتیاد به اینترنت براساس ابعاد امنیت هیجانی

مدل	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	P value	R^2	R	خطای استاندارد
رگرسیون	۷۶۹۶/۳۲	۲	۳۸۴۸/۱۶	۱۶/۴۷	۰/۰۰۰	۰/۱۱	۰/۳۴	۱۵/۲۸۳۷
باقیمانده	۵۸۱۶۴/۶۴	۲۴۹	۲۳۳/۵۹۳					

مدل	ضرایب غیر استاندارد		ضرایب استاندارد	T value	P value
	مقدارB	خطای استاندارد	β		
مقدار ثابت	۷۳/۳۷	۶/۶۸	-	۱۰/۹۷	۰/۰۰۰
ایمنی	-۰/۵۹	۰/۱۲	-۰/۳۵	-۴/۸۹	۰/۰۰۰
تعلق	۰/۰۳	۰/۱۴	۰/۰۱	۰/۲۲	۰/۸۲

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که آزمون تحلیل واریانس معنادار است ($F=۱۶/۴۷$ و $p<۰/۰۰۰۱$) و ابعاد امنیت هیجانی با ضریب همبستگی چندگانه ۰/۳۴ توانستند تا حدود ۰/۱۱ تغییرات مربوط به اعتیاد به اینترنت را تبیین و پیش‌بینی کنند. ضرایب رگرسیون محاسبه شده نیز نشان می‌دهد که بعد ایمنی ($\beta=-۰/۳۵$ ، $t=-۴/۸۹$) می‌تواند تغییرات اعتیاد به اینترنت را به‌صورت معنادار و منفی تبیین و پیش‌بینی کند.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش نشان داد که میان نمره کل فراشناخت و دو زیرمقیاس آن یعنی باورهایی در مورد غیر قابل کنترل بودن و خطرناک بودن و باورهایی در مورد کفایت شناختی با اعتیاد به اینترنت رابطه معنادار و مثبت وجود دارد و باورهایی در مورد غیر قابل کنترل بودن و خطرناک

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-12]

بودن می‌تواند تغییرات اعتیاد به اینترنت را به‌صورت معنادار و مثبت تبیین و پیش‌بینی کند. نتایج پژوهش محمدخانی و ظفرپناهی (۱۳۹۰) و بیدی و همکاران (۲۰۱۲) نیز نشان داد که میان همه ابعاد باورهای فراشناختی و استفاده آسیب‌زا از اینترنت همبستگی مثبت و معنادار وجود دارد. همچنین نتایج پژوهش حاضر همسوست با یافته‌های کازلی و همکاران (۲۰۲۱)، بالیکچی و همکاران (۲۰۲۰)، اونال آیدین و همکاران (۲۰۲۱)، هامونیر و وارسکون (۲۰۱۸) و نوری‌پور و همکاران (۲۰۲۳) در این مورد که افراد مبتلا به اعتیاد به اینترنت فراشناختی مختل دارند. در تبیین این یافته می‌توان از مدل فراشناختی ولز بهره برد که نخستین مدل برای مفهوم‌سازی عوامل چندگانه فراشناختی به‌شمار می‌آید و یک چارچوب فراشناختی کلی در مفهوم‌سازی آسیب‌پذیری، ایجاد و حفظ اختلالات روانی ارائه می‌دهد. براساس این مدل اختلالات از طریق الگوهای پایدار تفکر، راهبردهای توجهی مرتبط با نظارت و تهدید، اجتناب و سرکوب فکر ایجاد و حفظ می‌شوند که مجموع این عوامل به تشکیل یک سندرم شناختی - توجهی می‌انجامد و این سندرم سبب شکست در اصلاح باورهای ناسازگار با خود و افزایش دسترسی اطلاعات منفی درباره خود می‌شود و تجربه هیجانی منفی را تشدید می‌سازد. از این رو افراد برای کاهش وتنظیم هیجانهای منفی از راهبردهای خاص مثل اینترنت استفاده می‌کنند و به این صورت اختلال به دلیل الگوی تفکر شخص و راهبردهای ناکارآمد وی حفظ می‌شود. فراشناخت ممکن است به‌طور ویژه‌ای با تحلیلهای شناختی افراد وابسته به اینترنت ارتباط داشته باشد چراکه استفاده از اینترنت تغییرات سریع معناداری در رویدادهای شناختی، مانند احساسات، افکار یا خاطرات به‌وجود می‌آورد. این تغییرات شناختی ممکن است حاصل تقویت‌کننده‌های مثبت و منفی ناشی از وابستگی به‌اینترنت باشند. با اینکه این افکار همیشه به‌طور ارادی به‌وجود نمی‌آیند، ادامه آنها تابع کنترل ارادی است و با باورهای مثبت درباره مفید بودن راهبردهای فراشناختی ارتباط دارد. این افکار ناکارآمد، خودتمرکزی، نشخوار وکنترل ناپذیری، نه تنها سبب منحرف کردن توجه از راهبردهای مقابله‌ای سازگار می‌شود، بلکه در عدم کارآمدی فراشناختها نیز سهیم‌اند و سبب می‌شوند که افراد انعطاف خود را در پردازش مؤثر و کارا از دست بدهند. فعال شدن باور فراشناختی کنترل‌ناپذیری و خطر نیز سبب می‌شود افراد دچار تنش عاطفی شوند. تجربه تنش عاطفی در افرادی که در بعد کنترل‌ناپذیری و خطر نمره بالایی دارند موجب می‌شود که این افراد درگیر راهبردهای مقابله‌ای ناسازگارانه شوند (اسپادا و همکاران، ۲۰۰۶). استفاده از این راهبردها موجب دردسترس‌تر بودن مفاهیم تهدید در پردازش و تشدید استرس و هیجانات منفی می‌شود (اسپادا و همکاران، ۲۰۰۸). در حقیقت این فرایندها سبب می‌شوند که افراد تهدیدهای محیطی را بیش‌برآورد کرده و توانایی مقابله خود را ناچیز تلقی کنند که نتیجه آن تداوم وابستگی به اینترنت است.

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-12]

نتایج پژوهش همچنین نشان داد که نمره کل امنیت هیجانی و دو زیر مقیاس آن یعنی ایمنی و تعلق با اعتیاد به اینترنت رابطه معنادار و منفی دارند و ایمنی می‌تواند تغییرات مربوط به اعتیاد به اینترنت را تبیین و پیش‌بینی کند. این یافته همسو با نتایج به‌دست آمده از پژوهشهای پیشین مانند وانگ وهمکاران (۲۰۲۴)، کو و همکاران (۲۰۰۷)، پارک و همکاران (۲۰۰۸)، میلوسلاوسکا و همکاران (۲۰۲۳)، فو و همکاران(۲۰۲۲) و ژو وهمکاران (۲۰۱۷) است. بر این اساس هرچه فرد امنیت هیجانی بیشـــتری در خانواده احساس کند تمایل او به استفاده از اینترنت کم خواهد شد و به عکس هرچه فرد در درون نظام خانواده احســـاس ناامنی کنـــد، احتمال گرایش به اینترنت در او بیشـــتر خواهد شـــد. از آنجایی که امنیت زیربنای حیاتی برای تأمین بهداشت روانی است، شـــخصی که دائماً احســـاس عدم امنیت، ترس و خطر از بیرون و درون خود می‌کند، نمی‌تواند احساس سالمی داشته باشد (شاملو، ۱۳۸۰). لذا ناامنی و عدم احساس امنیت هیجانی، سبب ایجاد ناهنجاریهای رفتاری از جمله اعتیاد به اینترنت می‌شود چراکه در خانواده‌های ناکارآمدی که دارای پیوستگی نامتوازن‌اند، صمیمیت و روابط منسجم کاهش می‌یابد، تعارض میان اعضا بیشتر می‌شود و ناایمنی، یعنی مشـــغله ذهنی و کناره‌گیری در فرد افزایش می‌یابد (فینی[1] و همکاران، ۱۹۹۴). بنابرایـــن می‌توان گفت خانواده‌هایی با کارکرد پایین معمولاً جوی ناآرام و متزلزل ایجاد می‌کنند که نتیجه طبیعی آن احساس ناایمنی است. در واقع نوجوانان ناایمن در واقع در رویارویی با عوامل استرس‌زا حمایت کمتری از جانب خانواده احساس می‌کنند و به شیوه‌های نامناسب و ناکارآمدی اقدام به حل آن می‌کنند (فورمن[2] و دیویس، ۲۰۰۵). این امر ســـبب می‌شود که مشکلات رفتاری وناســـازگاری بیشتری را تجربه کنند و برای انطباق با شرایط استرس‌زا به راهکارهایی دست زنند که بار هیجانی بســـیار دارند و در نتیجه ناگزیرند منابع جسمانی و روانی زیادی را برای آن صرف کنند و منابع لازم برای ســـایر فرایندهای تحولی فرد محدود می‌شود و در معرض بروز مشکلات رفتاری و روانشناختی از جمله اعتیاد به اینترنت قرار می‌گیرد. در چنین شرایطی نوجوانان در پی گریزگاه یا پناهگاهی برای دوری از واقعیت‌اند تا از آن طریق خود را دور کنند از زمینه واقعی که می‌تواند یکی از انگیزه‌های درونی رفتاری معتادان اینترنتی شود و چون اینترنت، پاداشهای عاطفی، هیجانی، جسمانی و مانند آن را دارد، به‌منزلهٔ شیوه‌ای برای فرار از موقعیت، در نظر گرفته می‌شود. اگر فرد یاد بگیرد که وســـیله‌ای مانند اینترنت می‌تواند برای او شرایطی فراهم کند که از واقعیت فرار و یا نیاز او را تأمین کند، احتمالاً در آینده نیز به این کار مبادرت خواهد ورزید و این کار برای او عامل تقویت‌کننده‌ای خواهد بود و به‌صورت چرخه‌ای عمل خواهدکرد و ســـبب افزایش رفتار خواهد شـــد. شواهد همچنین نشـــان می‌دهد افرادی که ناایمن‌اند میزان بالایی از طردشدگی را

1. Feeney
2. Forman

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-12]

از سوی والدین و میزان پایینی از حمایت خانوادگی، هماهنگی و انسجام در کانون خانواده را گزارش می‌کنند (دیویس و همکاران، ۲۰۰۷). در این حالت فرد یاد می‌گیرد که وسیله‌ای مانند اینترنت می‌تواند برای او شرایطی فراهم کند که از واقعیت فرار کند و یا نیاز او را تامین کند چرا که حمایت اجتماعی با ارتباطهای اینترنتی زودتر و آسان‌تر به‌دست می‌آید. در این فضا بسیاری از اطلاعات شخصی میان افراد رد و بدل می‌شود، بدون اینکه احساس ترس، طرد شدن و در معرض داوری بودن وجود داشته باشد. ایجاد این نوع ارتباط، حمایت اجتماعی را پدید می‌آورد، به ویژه نیازهای اساسی کسانی را برآورده می‌سازد که در این زمینه مشکل دارند.

محدودیتهای پژوهش

کمبود مطالعات خارجی و داخلی به ویژه در زمینه ارتباط امنیت هیجانی با اعتیاد به اینترنت از محدودیتهای پژوهش حاضر به‌شمار می‌رود. این پژوهش روی دانش‌آموزان دختر شهر تبریز صورت گرفته است، ازاین‌رو ازتعمیم دادن نتایج آن به‌دیگرگروههای سنی، دیگر شهرها و پسران باید با احتیاط صورت گیرد.

پیشنهادها

نتایج پژوهش حاضر می‌تواند در تبیین سازوکار و عوامل مؤثر در پیشگیری از بروز اعتیاد به اینترنت در دختران نوجوان سودمند باشد. در راستای یافته‌های پژوهش می‌توان از آموزش باورهای فراشناختی برای مقاوم بودن در برابر خطرات اعتیاد به اینترنت سود جست، به آموزش کارکردهای اصلی خانواده مبادرت ورزید و آگاهیهای لازم را در قالبی مناسب و جذاب به‌والدین ارائه داد تا آنها به این آگاهی دست یابند که محیط پرتنش خانواده، امنیت هیجانی فرزندان را کاهش می‌دهد و تبعات سنگینی در پی دارد. در نهایت اینکه نتایج پژوهش حاضر برای مشاوران، روانشناسان، پزشکان و نهادهای مرتبط با تعلیم‌وتربیت سودمند خواهد بود. همچنین برگزاری جلسات مشاوره گروهی و برنامه‌ریزی شده و تحت نظارت کارشناسان برای خانواده‌ها و دانش‌آموزان مفید خواهد بود.

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-12]

منابع

REFERENCES

خرم‌دل، کاظم؛ سجادیان، پریناز؛ بهرامی، فاطمه و زنگنه، صادق. (۱۳۹۱). رواسازی مقیاس اصلاح شده فراشناخت برای نوجوانان. *مجله تحقیقات علوم پزشکی زاهدان*، ۱۴ (۱)، ۲۹-۳۶.

شادایی، افسانه؛ قلتاش، عباس و رفاهی، ژاله. (۱۳۹۴). کفایت شاخص‌های روانسنجی پرسشنامه ایمنی هیجانی نوجوانان. *روش‌ها و مدل‌های روان‌شناختی*، ۶ (۲۲)، ۵۳-۷۸.

شالچی، بهزاد و کلاهی حامد، صبا. (۱۳۹۷). ارتباط ساختاری شکاف میان - نسلی با اعتیاد به اینترنت در میان نوجوانان. فصلنامه خانواده و پژوهش، ۱۵ (۳)، ۹۷-۱۱۲.

شالچی، بهزاد؛ وحیدنیا، بهزاد؛ دادخواه، مهرناز؛ علیپوری‌نیاز، مینا و مقیمی‌فام، پریسا. (۱۳۹۶). مقایسه اختلالات عاطفی رفتاری و مهارتهای اجتماعی در نوجوانان دختر عادی و فرزندان مراکز شبانه‌روزی سازمان بهزیستی. *فصلنامه علمی - پژوهشی رفاه اجتماعی*، ۱۷ (۶۷)،۱۷۳-۲۰۱.

شاملو، سعید. (۱۳۸۰). *بهداشت روانی*. تهران: رشد.

ظفرپناهی، مقصود. (۱۳۸۹). *رابطه باورهای فراشناختی و هیجانات منفی با استفاده آسیب‌زا از اینترنت در دانشجویان*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم تهران، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.

عبدل‌پور، قاسم؛ شالچی، بهزاد؛ حمزه‌زاده، سیروان و صالحی، علی. (۱۳۹۸). نقش واسطه‌گری عزت‌نفس در رابطه شفقت به خود و دشواری در تنظیم هیجان با اعتیاد به اینترنت. *مجله روانشناسی و روانپزشکی شناخت*، ۶ (۳)، ۱۲۹-۱۴۳.

محمدخانی، شهرام و ظفرپناهی، مسعود. (۱۳۹۰). هیجان‌های منفی و استفاده آسیب‌زا از اینترنت: نقش واسطه‌ای باورهای فراشناختی. *فصلنامه پژوهش در سلامت روانشناختی*، ۵ (۱)،۳۴-۴۶.

ناستی‌زاده، ناصر. (۱۳۸۸). بررسی ارتباط سلامت عمومی با اعتیاد به اینترنت. *مجله تحقیقات علوم پزشکی زاهدان*، ۱۱ (۱)، ۵۷-۶۳.

Alavi, S. S., Eslami, M., Meracy, M. R., Najafi, M., Jannatifard, F., & Rezapour, H. (2010). Psychometric properties of Young Internet Addiction Test. *International Journal of Behavioral Sciences*, *4*(3), 183-189.

Asadzadeh, A., Shahrokhi, H., Shalchi, B., Khamnian, Z., & Rezaei-Hachesu, P. (2022). Digital games and virtual reality applications in child abuse: A scoping review and conceptual framework. *PLoS ONE, 17*(11), e0276985.

_____ . (2024). Serious educational games for children: A comprehensive framework. *Heliyon*, *10*(6), e28108.

Azarmehr, R., Shalchi, B., & Ahmadi, E. (2020). Impulsive behavior as a mediator between childhood maltreatment and emotional disorders. *Iranian Journal of Psychiatry and Behavioral Sciences, 14*(4), e105726.

Balıkçı, K., Aydın, O., Sönmez, İ., Kalo, B., & Ünal-Aydın, P. (2020). The relationship between dysfunctional metacognitive beliefs and problematic social networking sites use. *Scandinavian Journal of Psychology*, *61*(5), 593-598.

Bidi, F., Namdari-Pejman, M., Kareshki, H., & Ahmadnia, H. (2012). The mediating role of metacognition in the relationship between Internet addiction and general health. *Addiction & Health*, *4*(1-2), 49-56.

Brock, R. L. & Kochanska, G. (2016). Interparental conflict, children's security with parents, and long-term risk of internalizing problems: A longitudinal study from ages 2 to 10. *Developmental Psychopathology, 28*(1), 45-54.

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-12]

Cartwright-Hatton, S., Mather, A., Illingworth, J. B., V., Brocki, J., Harrington. R., & Wells, A. (2004). Development and preliminary validation of the Metacognitions Questionnaire-Adolescent Version. *Journal of Anxiety Disorders*, *18*(3), 411-422.

Casale, S., Musicò. A., & Spada, M. M. (2021). A systematic review of metacognitions in Internet gaming disorder and problematic Internet, smartphone and social networking sites use. *Clinical Psychology and Psychotherapy, 28*(6), 1494-1508.

Caselli, G., Marino, C., & Spada, M. M. (2021). Modelling online gaming metacognitions: The role of time spent gaming in predicting problematic Internet use. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy*, *39*(2), 172-182.

Cummings, E. M., & Davies, P. T. (2010). *Marital conflict and children: An emotional security perspective.* New York, NY: Guilford Press.

Cummings, E. M., Goeke-Morey, M. C., Schermerhorn, A. C., Merrilees, C. E., & Cairns, E. (2009). Children and political violence from a social ecological perspective: Implications from research on children and families in Northern Ireland. *Clinical Child and Family Psychology Review*, *12*(1), 16-38.

Davies, P. T., Sturge-Apple, M. L., Cicchetti, D., & Cummings, E. M. (2007). The role of child adrenocortical functioning in pathways between forms of interparental conflict and child maladjustment. *Developmental Psychology, 43*(4), 918-930.

Durkee, T., Kaess, M., Carli, V., Parzer, P., Wasserman, C., Floderus, B., … Wasserman, D. (2012). Prevalence of pathological internet use among adolescents in Europe: Demographic and social factors. *Addiction*, *107*(12), 2210-2222.

Feeney, J., Noller, P., & Hanrahan, M. (1994). Assessing adult attachment. In M. B. Sperlig, & W. H. Berman (Eds.), *Attachment in adults: Clinical and developmental perspective* (pp. 128-152). New York: Guilford Press.

Forman, E. M., & Davies, P. T. (2005). Assessing children's appraisals of security in the family system: The development of the Security in the Family System (SIFS) scales. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, *46*(8), 900-916.

Fu, S. C., Pang, N. T. P., & Wider, W. (2022). Relationship between Internet addiction, personality factors, and emotional distress among adolescents in Malaysia. *Children, 9*(12), 1883.

Ghaemi, A., Vaghef, L., & Shalchi, B. (2024) Validity and reliability of Persian version of morbid curiosity scale in students. *Med J Tabriz Uni Med Sciences*, *45*(6), 485-494.

Ghassemzadeh, L., Shahraray, M. & Moradi, A. (2007). Prevalence of internet addiction in girls and a comparison of addicted and non-addicted girls in loneliness, self-esteem and social skills. *Contemporary Psychology, 2*(1), 32-40.

Gu, M. (2012). *A study of adolescents' Internet use and internet addiction in Shanghai, China: Implications for social work practice.* Doctoral dissertation. The Chinese University of Hong Kong.

Hamonniere, T., & Varescon, I. (2018). Metacognitive beliefs in addictive behaviors: A systematic review. *Addictive Behaviors*, *85*, 51-63.

Ko, C. H., Yen, J. Y., Yen, C. F., Lin, H. C., & Yang, M. J. (2007). Factors predictive for incidence and remission of Internet addiction in young adolescents: A prospective study. *Cyberpsychology & Behavior, 10*(4), 545-551.

Lam, L. T., & Peng, Z. W. (2010). Effect of pathological use of the internet on adolescent mental health: A prospective study. *Archives of Pediatrics& Adolescent Medicine*, *164*(10), 901-906.

Lee, Y. H., Ko, C. H., & Chou, C. (2015). Re-visiting internet addiction among Taiwanese students: A cross sectional comparison of students' expectations, online gaming, and online social interaction. *Journal of Abnormal Child Psychology, 43*(3), 589-599.

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-12]

Mesgarani, M., Shafiee, S., Ahmadi, E., & Zare, F. (2013). Studying the relationship between Internet addiction and emotional intelligence, sensation seeking and metacognition among those who referred to cafes. *International Research Journal of Applied and Basic Sciences*, *4*(4), 889-893.

Mosalanejad, L., & Ghobadifar, M. A. (2013). Analysis of Internet addiction and its relation to metacognitive beliefs among university students. *Middle East Journal of Psychiatry and Alzheimers*, *4*(3), 13-19.

Myloslavska, O., Huliaieva, O., & Farafonova-Nekrasova, O. (2023). Features of interpersonal relationships in adolescents with internet addiction. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. A Series of «Psychology»*, (74), 31-35. https://doi.org/10.26565/2225-7756-2023-74-04

Nooripour, R., Nasershariati, M. A., Mokhtarpour, M., Ilanloo, H., & Chogani, M. (2023). Investigating the effectiveness of group metacognitive therapy on Internet addiction and cognitive emotion regulation among adolescents. *Journal of Practice in Clinical Psychology*, *11*(2), 93-102.

Nordahl, H., & Wells, A. (2017). Testing the metacognitive model against the benchmark CBT model of social anxiety disorder: Is it time to move beyond cognition? *PLoS ONE*, *12*(5), e0177109.

Park, S. K., Kim, J. Y., & Cho, C. B. (2008). Prevalence of Internet addiction and correlation with family factors among South Korean Adolescents. *Adolescence, 43*(172), 895-909.

Rostami, R., Babapour-Kheiroddin, J., Shalchi, B., Badinloo, F., & Hamzavi-Abedi, F. (2009). Emotional and behavioral problems of Afghan refugees and war-zone adolescents. *Iranian Journal of Psychiatry*, *4*, 36-40.

Ryum, T., Kennair, L. E. O., Hjemdal, O., Hagen, R., Halvorsen, J. Ø. & Solem, S, (2017). Worry and metacognitions as predictors of anxiety symptoms: A prospective study. *Frontiers in Psychology, 8*, 924.

Shalchi, B., & Parnian Khooy, M. (2019). Satisfaction of basic psychological needs in patients with substance use disorder and normal persons: A research based on self-determination theory. *Hormozgan Medical Journal*, *23*(2), e86440.

Spada, M. M., Hiou, K., & Nikčević, A. V. (2006). Metacognitions, emotions and procrastination. *Journal of Cognitive Psychotherapy, 20*(3), 319-326.

Spada, M. M., Nikčević, A. V., Moneta, G. B., & Wells, A. (2008). Metacognition, perceived stress, and negative emotion. *Personality and Individual Differences, 44*(5), 1172-1181.

Ünal-Aydın, P., Obuća, F., Aydın, O., & Spada, M. M. (2021). The role of metacognitions and emotion recognition in problematic SNS use among adolescents. *Journal of Affective Disorders*, *282*, 1-8.

Wallace, P. (2014). Internet addiction disorder and youth: There are growing concerns about compulsive online activity and that this could impede students' performance and social lives. *EMBO Reports, 15*(1), 12-16.

Wang, Y., Zhou, K., Wang, Y., Zhang, J., Xie, Y., Wang, X., … Wang, F. (2024). Examining the association of family environment and children emotional/behavioral difficulties in the relationship between parental anxiety and internet addiction in youth. *Frontiers in Psychiatry*, *15*, 1341556.

Wells, A., & Cartwright-Hatton, S. (2004). A short form of the Metacognitions Questionnaire: Properties of the MCQ-30. *Behaviour Research and Therapy*, *42*(4), 385-396.

Young, K. S. (1998). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *CyberPsychology & Behavior, 1*(3), 237-244.

Zhou, Y., Li, D., Jia, J., li, X., Zhao, L., Sun, W., & Wang, Y. (2017). Interpersonal conflict and adolescent internet addiction: The mediating role of emotional insecurity and the moderating role of big five personality traits. *Computers in Human Behavior*, *73*, 470-478.

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-12]

Quarterly Journal of
Family and Research

Explaining the Internet Addiction Based on Dimensions of Metacognitive Beliefs and Emotional Security in Adolescent Girls

■ Y. Kheiri, Ph.D.[1] ■ S. KolahiHamed.[2] ■ M. Pourali Vakili Miandoab.[3] ■ B. Shalchi, Ph.D.[4]

Abstract

Considering the destructive and growing effects of the Internet addiction in today's world, this study has been undertaken to investigate the relationship of metacognitive beliefs and emotional security with Internet addiction in adolescent girls. This research had a correlational-descriptive design. The research population of the study was comprised of senior high school female students in Tabriz in 2016-17 school year from among whom 252 individuals were selected based on multi-stage cluster sampling method. The research instruments included Meta-Cognitions Questionnaire-Adolescent Version (MCQ-A), Belonging and Emotional Security Tool (BEST), and Young's Addiction to Internet Test (IAT). Pearson correlation coefficients showed that there was a significant, positive relationship between the metacognition total score and its two subscales- thoughts concerning uncontrollability and danger- and cognitive confidence with Internet addiction ($p<0.01$), whereas there was a significant, negative relationship between emotional security total score and its two subscales-safety and belonging ($p<0.01$). The results of regression analysis revealed that thoughts concerning uncontrollability and danger could predict and explain variance of the Internet addiction significantly and positively, while safety could predict and explain it significantly and negatively. Based on the results of this study, it can be concluded that in order to reduce the tendency of adolescents to use the Internet, it is possible to change dysfunctional metacognitive beliefs and teach the main functions of the family and its effects on teenagers' emotional safety.

Keywords: metacognition, emotional security, Internet addiction, adolescent girls

Date received: Aug. 24, 2021 **Date accepted:** April 4, 2022

1. Associate Professor, Center for the Development of Interdisciplinary Research in Islamic Studies and Health Sciences, University of Medical Sciences, Tabriz, Iran.
E-mail: Yousof.khairy@gmail.com
2. M.A. in Psychology, Faculty of Psychology and Education, Azarbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran.
E-mail: sabakolahi@gmail.com
3. Doctoral Student in Psychology, Faculty of Psychology and Education, Azarbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran.
E-mail: maliheporali@gmail.com
4. **Corresponding Author:** Associate Professor, Research Center of Psychiatry and Behavioral Sciences, Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran.
E-mail: Shalchi.b@tbzmed.ac.ir

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-12]